Lieta Nr.670004716

SKA-1002/2016

L Ē M U M S

Rīgā 2016.gada 19.maijā

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:
tiesnese I.Skultāne
tiesnesis J.Neimanis
tiesnese L.Slica
rakstveida procesā izskatīja /pers. A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2016.gada 10.marta lēmumu daļā par atteikšanos pieņemt pieteikumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] Drošības policija sagatavojusi publisku pārskatu par Drošības policijas darbību 2014.gadā. Tajā iekļauta sadaļa „Konstitucionālās iekārtas aizsardzība", kurā Drošības policija informē par procesiem un darbībām, kas rada riskus valsts konstitucionālās iekārtas drošībai.
Minētajā sadaļā iekļauta informācija arī par pieteicēju /pers. A/.

[2] Pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā, lūdzot atzīt par prettiesisku Drošības policijas rīcību, iekļaujot informāciju par pieteicēju publiskā pārskata sadaļā „Konstitucionālās iekārtas aizsardzība", uzdot Drošības policijai izslēgt un atsaukt minēto pārskata sadaļu un pieteicējas vārdu, uzvārdu un attēlu, kā arī atvainoties pieteicējai.
Pieteicēja norādījusi, ka viņas vārda publicēšana pārskata sadaļā negatīvi ietekmē viņas profesionālo juristes reputāciju, tā var mazināt uzticību kolēģu, klientu un sabiedrības vidū.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2016.gada 10.marta lēmumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, atteikts pieņemt pieteikumu iepriekš minētajā daļā, jo šāds prasījums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā. Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.
[3.1] Drošības policija, iekļaujot pārskatā sadaļu „Konstitucionālās iekārtas aizsardzība" un pieteicējas vārdu, uzvārdu un attēlu, ir darbojusies kā valsts drošības iestāde, nevis kā valsts pārvaldes iestāde, tādējādi iztrūkstot vienai no faktiskās rīcības pazīmēm. Līdz ar to Drošības policija, iekļaujot pārskatā minēto sadaļu un iekļaujot pārskatā pieteicējas vārdu, uzvārdu un fotoattēlu, nav veikusi faktisko rīcību.
[3.2] Ja pieteicēja uzskata, ka ar valsts drošības iestādes – Drošības policijas – rīcību tikušas pārkāptas pieteicējas likumīgas tiesības un brīvības, pieteicēja ir tiesīga iesniegt sūdzību prokuroram vai arī iesniegt prasību vispārējās jurisdikcijas tiesā.
[3.3] Secīgi arī atlīdzinājuma prasījums par šo Drošības policijas rīcību nav pakļauts izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā.

[4] Pieteicēja par rajona tiesas tiesneša lēmumu iesniedza blakus sūdzību, norādot turpmāk minētos argumentus.
[4.1] Valsts drošība un darbība tās garantēšanai ir valsts pārvaldes funkcija, kas pakļauta administratīvo tiesu kontrolei.
[4.2] Valsts drošības iestāžu likums nenosaka īpašu kārtību iestāžu darbības kontrolei. Likuma 6.pants paredz iespēju vērsties tiesā. Attiecībā uz informācijas vākšanu, kas notiek ārpus kriminālprocesa, strīdi ir pakļauti administratīvajai tiesai.
[4.3] Pieteicējas sūdzība nav vērsta pret iestādes operatīvajām vai pretizlūkošanas darbībām. Tā ir vērsta pret iestādes publisku darbību.
[4.4] Iekšlietu ministrija ir atzinusi savu kompetenci Drošības policijas faktiskās rīcības izvērtēšanā.
[4.5] Par to, ka Drošības policijas rīcība arī savas valsts drošības iestādes kapacitātē ir pakļauta administratīvās tiesas kontrolei, liecina nolēmumi līdzīgās lietās Latvijā, Vācijā, Igaunijā un Eiropas Cilvēktiesību tiesā.

Motīvu daļa

[5] Rajona tiesas tiesnesis atzinis, ka Drošības policija izskatāmajā gadījumā darbojusies kā valsts drošības iestāde, nevis kā valsts pārvaldes iestāde, tāpēc savu likumīgo tiesību un brīvību aizsardzībai pieteicēja ir tiesīga iesniegt sūdzību prokuroram vai iesniegt prasību vispārējās jurisdikcijas tiesā. Augstākā tiesa šādam secinājumam nevar piekrist.

[6] Valsts drošības iestāžu likuma 6.pants paredz tiesības personai iesniegt sūdzību prokuroram vai vērsties tiesā, ja persona uzskata, ka valsts drošības iestādes ar savu rīcību ir pārkāpušas tās likumīgās tiesības un brīvības. Minētā tiesību norma ir interpretējama kopsakarā ar šajā likumā noteikto valsts drošības iestāžu uzraudzības kārtību.
Atbilstoši Valsts drošības iestāžu likuma 2.pantam valsts drošības iestādes ir šajā likumā noteiktās valsts institūcijas, kuras savas kompetences ietvaros veic *izlūkošanas, pretizlūkošanas darbības* un *ir operatīvās darbības subjekti*. Secīgi arī atbilstoši minētā likuma 26.panta pirmajai daļai ģenerālprokurors un viņa īpaši pilnvaroti prokurori veic uzraudzību pār valsts drošības iestāžu *operatīvās darbības*, *izlūkošanas* un *pretizlūkošanas* procesiem un *valsts noslēpuma aizsardzības sistēmu*. Atbilstoši minētā panta ceturtajai daļai valsts drošības iestādes ir pakļautas tiesas kontrolei Operatīvās darbības likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā. Savukārt Operatīvās darbības likuma 35.pantā noteikts, kādā kārtībā prokuratūra un vispārējās jurisdikcijas tiesa veic uzraudzību pār operatīvo darbību.
Tādējādi likumā ir skaidri regulēts, kādos gadījumos uzraudzību pār Drošības policiju veic prokuratūra un vispārējās jurisdikcijas tiesa. Šajos

gadījumos pēc būtības neietilpst publisku pārskatu izveide, informējot sabiedrību par procesiem un darbībām, kas rada riskus valsts konstitucionālās iekārtas drošībai. Šāda rīcība atbilstoši Valsts drošības iestāžu likuma 10. un 15.pantam neietilpst arī Drošības policijas kā valsts drošības iestādes pamatuzdevumos.

Līdz ar to šādas rīcības pārbaude nav pakļauta speciālajam regulējumam.

[7] Valsts pārvaldes iestādes publikācija var tikt atzīta par faktisko rīcību, ja atbilstoši Administratīvā procesa likuma 89.pantam tā ir vērsta uz faktisku seku radīšanu, kuru rezultātā privātpersonai ir radies vai var rasties subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums (*sk. Augstākās tiesas 2015.gada 30.janvāra lēmuma lietā Nr.SKA?370/2015 7.punktu*).

[8] Latvijas Republikas Satversmes 96.pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību. Skaidrojot šajā pantā garantētās tiesības uz privāto dzīvi, Satversmes tiesa ir norādījusi, ka šīs tiesības skar dažādus aspektus. Tās aizsargā indivīda fizisko un garīgo integritāti, godu un cieņu, vārdu un identitāti, personas datus. Tiesības uz privāto dzīvi nozīmē, ka indivīdam ir tiesības uz savu privāto telpu, tiesības dzīvot pēc sava prāta, saskaņā ar savu būtību un vēlmēm attīstīt un pilnveidot savu personību, iespējami minimāli ciešot no valsts vai citu personu iejaukšanās (*sk. Satversmes tiesas 2005.gada 26.janvāra sprieduma lietā Nr.2004-17-01 10.punktu*).

Ņemot vērā minēto, personas iekļaušana publiskā pārskatā, netieši atzīstot šo personu par riskantu valsts konstitucionālās iekārtas drošībai, var aizskart šīs personas tiesības uz privāto dzīvo – ietekmēt šīs personas reputāciju. Tā rezultātā atbilstoši pieteicējas norādītajam varētu tikt ietekmēta arī, piemēram, pieteicējas profesionālā darbība. Tādējādi šāda Drošības policijas rīcība var radīt personas tiesisko interešu aizskārumu.

[9] Līdz ar to Drošības policija, iekļaujot pieteicēju publiskā pārskatā kā valsts konstitucionālās iekārtas drošībai riskantu personu, ir rīkojusies publisko tiesību jomā (izpildot valsts pārvaldes funkciju – īstenojot politiku valsts drošības jomā) kā valsts pārvaldes iestāde, uz kuru neattiecas valsts drošības iestāžu speciālais uzraudzības regulējums, un šāda rīcība ir vērsta uz faktisko seku radīšanu, kuru rezultātā personai var rasties tiesisko interešu aizskārums. Šāda rīcība atbilstoši Administratīvā procesa likuma 89.pantam ir atzīstama par iestādes faktisko rīcību, kas pārbaudāma administratīvā procesa kārtībā.

[10] Ņemot vērā minēto, tiesneša lēmums daļā par atteikšanos pieņemt pieteikumu par pieteicējas iekļaušanu publiskā pārskata par Drošības policijas darbību sadaļā „Konstitucionālās iekārtas aizsardzība" un ar to saistīto atlīdzinājumu ir atceļams, bet jautājums par pieteikuma virzību šajā daļā nododams jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

[11] Personas iekļaušana Drošības policijas darbības pārskatā ir personas darbības ietekmes vērtējums valsts drošībai. Iestādes vērtējumu tiesa saturiski nevar pārbaudīt, jo tas tiek izdarīts iestādes novērtējuma brīvības ietvaros. Tiesas kontrole sniedzas vienīgi pār to, vai iestāde nav pieļāvusi procesuālus pārkāpumus, novērtējot personu (*sk., piemēram, Augstākās tiesas 2013.gada 11.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-53/2013 8.punktu*).

[12] Savukārt daļā par atteikšanos pieņemt pieteikumu par sadaļas „Konstitucionālās iekārtas aizsardzība" izslēgšanu no publiskā pārskata, ciktāl tas neattiecas uz pieteicēju, lēmums ir atceļams, ņemot vērā šā lēmuma 6.punktā secināto, bet jautājums izlemjams pēc būtības.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 31.pantam, lai persona varētu vērsties tiesā ar pieteikumu, jābūt aizskartām personas subjektīvajām tiesībām vai tiesiskajām interesēm.

Pārbaudot, vai privātpersonai piemīt subjektīvās publiskās tiesības, ir nepieciešams konstatēt arī konkrētu publiski tiesisko attiecību starp valsti un konkrēto privātpersonu pastāvēšanu. Privātpersonas subjektīvo publisko tiesību kontekstā konkrētas publiski tiesiskās attiecības starp valsti un privātpersonu nozīmē, ka subjektīvās publiskās tiesības piemīt tieši un konkrēti pieteicējam, nevis kādai citai privātpersonai vai sabiedrībai kopumā (*sk. Bērtaite I. 31.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 380.lpp.*).

Drošības policijas publiskā pārskata sadaļa „Konstitucionālās iekārtas aizsardzība", ciktāl tajā nav iekļauta informācija par pieteicēju, neattiecas uz pieteicēju, tāpēc nerada publiski tiesiskas attiecības starp valsti un pieteicēju – neskar pieteicējas tiesības vai tiesiskās intereses.

Tādējādi pieteicējai nav subjektīvo publisko tiesību vispārīgi prasīt šīs sadaļas izslēgšanu, ciktāl tajā nav iekļauta informācija par pieteicēju, un pieteikumu šajā daļā atsakāms pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, 191.panta pirmās daļas 8.punktu, 323.panta pirmās daļas 2.punktu, 3.punktu un 324.panta pirmo daļu, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a

Atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2016.gada 10.marta lēmumu pārsūdzētajā daļā.

Nodot jaunai izlemšanai Administratīvajai rajona tiesai jautājumu par pieteikuma virzību daļā par /pers. A/ iekļaušanu publiskā pārskata par Drošības policijas darbību 2014.gadā sadaļā „Konstitucionālās iekārtas aizsardzība" un ar to saistīto atlīdzinājumu.

Atteikt pieņemt /pers. A/ pieteikumu par publiskā pārskata par Drošības policijas darbību 2014.gadā sadaļas „Konstitucionālās iekārtas aizsardzība" izslēgšanu no pārskata, ciktāl tajā nav iekļauta informācija par /pers. A/.

Atmaksāt /pers. A/ samaksāto drošības naudu 14,23 *euro*.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese *(paraksts)* I.Skultāne

Tiesnesis *(paraksts)* J.Neimanis

Tiesnese *(paraksts)* L.Slica